

50 anys de la Guerra Civil

Fa cinquanta anys que es va acabar la guerra civil del 1936-39. Molt probablement és el fet de la nostra història contemporània que ha fet escriure més pàgines, de caràcter històric, literari, de records personals...

Aquesta gran tragèdia farà escriure molt més paper. És possible que aquest fet bèl·lic mai s'arribi a explicar d'una manera convincent per molt que s'estudiïn els desequilibris de tota mena d'aquell moment històric, perquè hi hagué errors i es van cometre disbarats a totes bandes, injustificables, que no és pas fàcil d'arribar a entendre.

Veniem de les guerres civils i de la inestabilitat política dels segles XIX i XX, certament, però tot aquest passat no sembla pas suficient per explicar l'esclat de violència i la magnitud de la tragèdia del 1936-1939. Una tragèdia que no solament va afectar tots i cada un dels nostres pobles, sinó que, en major o menor grau, gairebé també va afectar a totes les famílies del país.

S'han fet molts estudis de la guerra civil, tan a nivell de l'Estat espanyol com pel que fa a Catalunya. N'hi ha de tots els colors i per a tots els gustos, si bé, cal dir-ho, alguns dels estudis més recents van posant les coses al lloc on sembla que els pertoca a nivell de causes, conseqüències i responsabilitats.

La guerra civil al Berguedà, fins ara, no ha estat estudiada. Diem fins ara, perquè els companys de *El Vilatà* han emprès un estudi a base a recuperar la memòria oral que, ens sembla una aportació d'interès considerable.

En aquestes contrades el front va passar a última hora i ja en retirada i, massa sovint, ens ha semblat que la guerra són les batalles més o menys decisives: No. Entenem que la guerra,

al Berguedà i arreu, també són els assassinats a peu de carretera dels primers mesos, els morts al front i als hospitals, els emboscats, la fam que es va passar a la reraguarda, els refugiats procedents de les zones ocupades, majorment dones i nens, dels quals Catalunya en va acollir prop de mig milió. Molts d'aquests, camí de la frontera, van sojornar una llarga temporada —i àdhuc van morir— al Berguedà.

Ara fa cinquanta anys que es va acabar la guerra, però no s'acabava pas amb la pau: s'acabava amb "vencedors a totes" i "vençuts a totes". La guerra també és els exilats, els represaliats, els morts dels judicis sumaríssims i els altres, la fam i el racionament, la tuberculosi dels anys quaranta, les vídues, els orfes, alguns suïcidis a la desesperada i els mutilats. La guerra també va ser la pèrdua del mínim auto-govern català que restava, i en la persecució cultural que la va seguir.

En el curs d'aquest any, a *L'Erol* tornarem a parlar de la guerra civil del 1936-1939. Aquesta Redacció prepara un Dossier que s'ocuparà de part del cost d'aquesta guerra al Berguedà. Concretament, del cost humà, el més lamentable, i del cost sofert amb la destrucció de bona part del patrimoni artístic, també irrecuperable. Però hi ja un altre cost que ningú no pot avaluar. És el cost de perdre la *pau* i la *llibertat* que han de garantir que les diferències i les discrepàncies polítiques es manifestin de forma civilitzada i respectuosa.

Pensem que ajudar a difondre cultura és una tasca cívica que pot ajudar a valorar i a garantir aquesta *pau* i aquesta *llibertat* que tants anys vam trigar a recuperar. Modestament, *L'Erol* no pretén fer altra cosa en el seu àmbit de difusió.